

VATANPARVARLIK, INSONPARVARLIK VA O'Z MILLATIGA SADOQAT**Najmiddinov Muzaffar Kamoldinovich***Farg'ona davlat universiteti harbiy ta'lim fakulteti o'qituvchisi***To'xtanazarov Ilxom Ibragimovich***Farg'ona davlat universiteti Harbiy ta'lim fakulteti o'qituvchisi***Alinazarov Nodirxon Nosirxonzoda***Farg'ona davlat universiteti Harbiy ta'lim fakulteti 1- bosiqch kursanti*

Annotatsiya: *Vatan - bu inson va uning avlod-ajdodlari kindik qoni to'kilgan muqaddas dargohdir. Vatan - bu ajdodlar maskani, el-yurt, xalq voyaga etgan, uning tili, tarixi, madaniyati, urf-odatlarini, qadriyatlarini chinakamiga shakllanib, o'sib, kamol topib boradigan* *zamindir.*

Vatan deganda, hamisha o'zimiz tuqilib o'sgan, ko'z ochib ko'rgan, ta'lim-tarbiya olib voyaga etgan, necha-necha avlodu ajdodlarimiz yashab o'tgan, ularning aql-idroki, mehnati sarf qilingan yurt ko'z oldimizga keladi. Vatan ona kabi aziz va mukarramdir. Vatan insonga baxt-iqbol beradigan zamindir.

Kalit so'zlar: *Vatan, Vatan – sajdagoh kabi muqaddas, vatanni sevmok imondandir, vatanparvarlik; bevatanlik – baxtsizlikdir, vatan tuyqusi, vatanparvarlik va davlat ramzlari, insonparvarlik, Mustaqil O'zbekiston va insonparvarlik, millatparvarlik, milliy o'zlikni anglash.*

Vatan - bu xalqning o'tmishi, buguni va kelajagidir. Vatan - muqaddas qadriyat. Taraqqiyot vatandan boshlanadi. U insonning kindik qoni to'kilgan joy, insonni ijtimoiy etimlikdan asrovchi manzil, ma'naviy kamolot va fuqarolik maydoni, hayot maktabi, farovonlik va baxt-saodat o'choqidir. Inson uchun vatan yagonadir. Vatanning katta-kichigi ham, boy-kambaqali ham bo'lmaydi. Vatan tanlanmaydi. Vatan bizning molimiz emas. Shuning uchun ham u pulga sotilmaydi va sotib olinmaydi. Vatan in'om etilmaydi, qarzga berilmaydi. Vatan har bir fuqaro uchun muqaddas va betakrordir. Prezidentimiz Islom Karimov keltirgan iboradek, «Vatan - sajdagoh kabi muqaddasdir». Vatanni eng oliy ne'mat singari boshimiz uzra baland ko'tarib, har on va har soniyada uning tuproqini ko'zlarga surtib, unga ta'zim bajo aylashimiz farzandlik burchimizdir. Muqaddas xadisi shariflarda «Vatanni sevmok iymondandir», deyilgan. Ya'ni iymoni but, vijdoni pok har bir inson vatanni sevadi, uni qanimlar ko'zidan asraydi, uning yashnashi va yashashi, hurligi uchun *kurashadi.*

Vatan mehrini, vatan sehrini, uning mo'tabarligiyu uluqvorligini so'z bilan ifodalash qiyin.

qar bir barkamol inson vatan kamoloti va istiqboli, el-yurtining ozodligi va mustaqilligi uchun hamma narsani, hatto shirin jonini ham ayamaydi. Bu haqda mavlono Fuzuliyning, mening bitta hayotim bor, bordiyu mingta hayotga ega bo'lgan taqdirimda

ham hammasini vatan uchun sarflagan bo'lar edim, deb aytgan so'zlari har birimiz uchun bebaho o'g'itdir. Sho'rolar davrida milliy manfaat, vatanga, ona zaminga mehr-muhabbat degan histuyqular asta-sekin so'na boshladi. «Vatan» tushunchasi mavhum bir umumiy holga kelib qolgandi. qamma narsa - «Umumsovet» manfaatiga qaratilgandi. qar bir millat, xalq ming yillardan beri yashab kelayotgan o'z vatani uchun qayqurishga haqli emasdi. Oxir oqibat shunga etdiki, sobiq Sovet davrida bu mamlakatda yashayotgan xalqlar, shu jumladan o'zbeklar ham o'z vatanida bevatan bo'lib yashashga majbur bo'ldilar. Buni O'zbekiston xalq shoiri Erkin Vohidov «Vatan umidi» she'rida shunday ifodalaydi: Agarchi ismim Erkin,Erki yo'q, bandi kishan bo'ldim. Ko'zim boqliq, dilim boqliq,Tilim yo'q, besuxan bo'ldim...Muazzam Sayhunu Jayhun - Labida tashnalab qoldim,Kiyintirdim jahonni,Jismim uryon, bekafan bo'ldim.Chekubdur Boburu FurqatVatan hajrida afqonlar,Men ersam, ne qurbatkim,Vatanda bevatan bo'ldim.Olida, oh diyorum deb Soqingan, ey vatandoshim,Dema sen, o'zni bebaxt,Baxti yo'q aslida man bo'ldim... Inson uchun na davlat va saltanat, na toju taxt, hech bir narsa Vatanga, el-yurt mehriq teng kelolmaydi. Vatandan judolik - inson uchun katta baxtsizlikdir. Inson istagan joyda bir parcha nonga qornini to'yqazishi mumkin. Lekin Vatanning o'rnini hech narsa bosolmaydi. Vatanda yashash haqiqiy baxtdir. Mustaqillik tufayli biz o'zimizning haqiqiy vatanimizni topdik. Bu mustaqillikning bizga bergan eng oliy ne'matidir. Vatani mustaqil xalqning o'zi ham mustaqil bo'ladi. Yurti ozod va erkin odamning erki o'z qo'lida bo'ladi. Tarix o'zbek xalqining hozirgi Siz kabi avlodi zimmasiga qoyat buyuk vazifani yukladi. Bu Vatanimiz kuch-qudratini mustahkamlash, uning dovrugini olam uzra yoyish, shuhratiga shuhrat qo'shishdir. Bunda esa vatan, Prezidentimiz aytganidek, Siz kabi fidoyi vatanparvarlarga tayanadi. qar birimiz o'zimizning yaratuvchilik, bunyodkorlik faoliyatimiz, halol mehnatimiz bilan o'zimizdan keyingi avlodlarga ozod va obod vatanni qoldirishimiz kelgusi avlodlar, nasl-nasablarimiz oldidagi burchimizdir. Milliy mustaqillik - xalqimizda, ayniqsa o'sib kelayotgan yosh barkamol avlodimizda vatanparvarlik to'yqularining tiklanishida muhim ahamiyat kasb etdi. qozirda vatanparvarlik o'zining qanday qirralari bilan namoyon bo'layotirq Vatanparvarlikning mohiyati nimalarda, qanday amaliy ishlar faoliyatida namoyon bo'ladiq Umuman vatanparvarlik nima, uni qanday tushunmoq kerak, u haqda donishmandlar nima deganlarq quyida ana shular haqida bahs yuritmoqchimiz. Avvalo, hozirgi o'zbek vatanparvarligi ota - bobolarimiz yaratuvchanlik ishining bevosita davomidir. Saodatli, baxtli, kelajagi buyuk O'zbekistonga hozir har daqiqada ulush qo'shmoq, vatanga muhabbat, vatanparvarlikning asl ko'rinishidir. Vatanga munosib farzand bo'lish, uning eri, suvi, eli bilan chambarchas boqliq ekanligimizni teran anglash, uni ardoqlash ham vatanparvarlikning bir ko'rinishi, qirrasidir. Vatanparvarlikni eng oliy tuyqu sifatida o'tmish mutafakkirlari alohida qayd etganlar va o'zlari ham unga sodiq qolganlar. Endi ana shu qaydlardan ba'zilarini eslab o'tamiz.

Tsitseron (Rumo notiqi va faylasufi). Bizga ota - onalar, bolalar, yaqin xesh-aqrobalar qimmatlidir, lekin muhabbat bobidagi barcha tasavvurlarimiz birgina «Vatan» degan so'zda mujassamlashgan. Vatanga nafi tekkudek bo'lsa, qaysi vijdonli odam u uchun jonini berishga ikkilanar ekan!

Gegel (nemis faylasufi). Ma'rifatli xalqlarning haqiqiy jasorati Vatan yo'lida qurbon bo'lishga hozir ekanliklarida aks etadi.

Bayron (ingliz shoiri). Kimki o'z yurtini sevmasa, u hech nimani seva olmaydi.

Belinskiy (rus tanqidchisi). Kimki o'z Vatanga daxldor bo'lmasa, u insoniyatga ham dahldor emas.

Gyugo (frantsuz adibi). O'z vataniga doq tushirish - uni sotish degan so'z. Vatan tuyqusi bo'lgan kishidagina vatanparvarlik jo'sh uradi. Prezidentimiz Islom Karimov aytganidek: «Vatanga muhabbat hissi odamning qalbida tabiiy ravishda tuqiladi. Ya'ni, inson o'zligini anglagani, nasl-nasabini bilgani sari yuragida Vatanga muhabbat tuyqusini ildiz otib, yuksala boradi. Bu ildiz qanchalik chuqur bo'lsa, tuqilib o'sgan yurtga muhabbat ham shu qadar cheksiz bo'ladi».

Vatanparvarlik deganda esa yana qo'yidagilarni anglash joiz:

- o'z xalqini, tarixini yaxshi bilish va u bilan faxrlanish;

- qadimiy obidalar, mislsiz imoratlar, ajdodlar yaratgan moddiy va ma'naviy meroslarni ko'z qorachiqiday asrash va avlodlarga taqdim etish;

- xalqimizning, ajdodlarimizning go'zal va ma'noli urf-odatlar, rasm-rusum va udumlarini qadrlay bilish, ularni davom ettirish;

- ajoyib vatandoshlar - ajdodlar nomi bilan, ularning uluq ishlari, ijodlari bilan faxrlanish, ularning ishlarini davom ettirish, ularga munosib voris bo'lish;

- shunday ajoyib xalqqa, yurtga, uning boy tili va madaniyatiga mansubligi bilan faxrlanish;

- Turonzaminni himoya qilib, tomirida oxirgi qoni qolguncha dushmanga qarshi kurashgan bahodirlarni, ayovsiz janglarda halok bo'lgan qahramonlar nomini yod etish;

- asrimizning yigirmanchi, o'ttizinchi, qirqinchi, elliginchi va nihoyat saksoninchi yillarida xalqimiz, millatimizga qarshi uyushtirilgan qataqonlarda qamoq va surgun azoblarini boshidan kechirgan va halok bo'lgan minglab millatimiz gullarini unutmashlik;

- bu aziz va go'zal vatanimizda yuksak e'tiqod bilan yashash, unga hamisha sadoqatli bo'lishdir.

Vatanparvarlik hammamizning o'z ishimizga mas'uliyat bilan qarash, vatanning boyluklarini ko'z qorachiqiday asrash, boyluklariga boyluk qo'shishga o'z ulushimizni qo'shish, ilm-fan cho'qqilari sari intilish va boshqalardir. Vatanparvarlik bir so'z bilan aytilganda o'z ijobiy ishlarimiz, bunyodkorlik harakatlarimiz bilan uning kuch-qudratiga, gullab yashnashiga imkon darajasida hissa qo'shish:

- ona yurtimizda tinchlik, barqarorlik va osoyishtalikni saqlashga intilish

vatanparvarlikning

belgisidir;

- vatanparvarlik – xalqaro munosabatlarda vatan, millat manfaatlarini birinchi o'ringa qo'yishdir.

Vatanparvarlik haqida so'zlar ekanmiz, mustaqillik bizga in'om etgan vatanparvarlikning oliy ramzlari haqida so'zlamasdan iloj yo'q. Vatanparvarlikning oliy ramzlari xalqimiz, yoshlarimiz qalbidan mustahkam o'rin olayotganligi nihoyatda quvonchlidir. O'zbekiston Respublikasining Davlat bayroqi Birlashgan Millatlar Tashkilotining Nyu-Yorkdagi qarorgohi oldida 180 tadan ortiq mustaqil davlatlar bayroqlari qatorida maqrur hilpirab turishini ko'rish va his etish naqadar katta baxt, insonni naqadar kuchli bir hissiyotga chulqab oladi... Prezidentimiz Islom Karimov juda to'qri ta'kidlab o'tganidek: «O'zbekiston fuqarolari uchun mustaqillikning muqaddas ramzlari – Davlat Gerbi, Davlat Bayroqi, Davlat Madhiyasi azizdir. Ular ona vatan - O'zbekiston Respublikasiga iftixor va cheksiz hurmat to'yqusini tarbiyalaydi». Davlatimiz mukofotlari - «O'zbekiston qahramoni» oliy unvoni, orden va medallar, faxriy unvonlar ham mamlakatimiz fuqarolarida o'z Vatanidan qururlanish to'yqularini oshirishga xizmat qiladi.

O'z milliy valyutamiz so'mimiz ham vatanparvarlik ramzidir. Xullas, birinchi Prezidentimiz Islom Karimov aytganidek: «O'zbekiston - muqaddas Vatan, ota-bobolarimiz yotgan er, o'zimiz yotadigan er. Farzandlarimizni shu zaminga sadoqat ruhida tarbiyalash, ularning qalblarida shu muborak zaminning har qarichiga mehru muhabbat uyqotish bugungi kunning eng ustivor fazilatlaridan biriga aylanayotgani hammamizni quvontiradi». Ikkinchi masalaning bayoni. Vatanparvarlik tushunchasi insonparvarlik tushunchasi bilan uyqundir. Vatanparvarlik uchun intilish, vatanparvarlik uchun kurashning zaminida insonparvarlik yotadi. Insonparvarlik bu o'zbek xalqi milliy ruhiyatining ajralmas fazilatidir. U purma'no va sermazmun tushunchadir. Insonparvarlik o'zbek xalqining ajralmas xislati tarzida ko'zga tashlanadi. qur'oni Karim insonparvarlik qoyalari asosiga qurilgan. Muhammad alayhissalom hadislari shu qoyalarga boy hikmatlar majmuasi sanaladi. Insonparvarlik kishilarning bir-biriga hurmatida, qadr-qimmatida, mehr-shafqatida, diyonatda, o'zaro ko'maklashuvda, hamdardlikda, boshqalar qayqusiga sherik bo'lib, quvonchidan va baxtidan sevinishda, xalq baxti va yutuqlaridan faxrlanishda ko'rinadi. O'zbek xalqining turmush tarzi, mehnat faoliyati, o'zaro munosabatlari, hamkorlik, hamdardlik, vafodorlik, bir-biriga suyanishi, yaxshi qo'shnicilik, bolajonlik, ota-onaning bolaga, bolaning ota-onaga hurmati, sadoqati kabi qadriyatlar insonparvarlik qoyalari bilan suqorilgan. O'zbek xalqi bir umr mehr-shafqatli bo'lgan, barchaga yordam qo'lini cho'zgan. O'zbek xalqi o'zining insonparvarligini fashizmga qarshi kurash yillari etim bolalarning boshini silab o'z tarbiyasiga olib yorqin namoyon etdi.

O'zbek xalqi doimo umuminsoniyat dardini kuylab kelgan. Al-Xorazmiy, al-Beruniy, Ibn Sino, az-Zamahshariy, Pahlavon Mahmud, Alisher Navoiy, Ogahiy asarlaridagi

qoyalar - insonparvarlik ruhi bilan ajralib turadi. Xususan, Navoiy ijodida insonparvarlik alohida ahamiyat kasb etadi. Uningcha, vatanga, xalqqa sadoqat eng avval uning taqdiri ustida qamxo'rlikdan iboratdir. Insonga nisbatan beparvolik, uning taqdiri va baxtu saodati ustidagi qam emaslik sharaflı inson uchun tamomila yotdir. Navoiyning barcha-barchani insonga qamxo'r bo'lishga chaqirgan, insonparvarlikni kuylagan qo'yidagi bayti asrlar osha hammamiz uchun ibrat yanglıq yangrab turibdi:

Odami ersang, demagil odami,
Oniki, yo'q xalq qamidin qami.

Navoiy ijodida bu mavzuning alohida o'rin egallaganligi tahsinga sazovordir. U nafaqat badiiy ijodda, balki o'z amaliy faoliyatida ham yuksak insonparvarlikka sodiq qolgan mutafakkirdir. U xalq uchun, el-ulus uchun, beva-bechora, etim-esirlar uchun madrasalar, tabobat xonalar, shifo maskanlari qurdirgan. Doshqozonlarda ovqat pishirib tekinga tarqatgan. Dardmanlarga bepul tabobat ko'rigi uyushtirib tibbiy yordam bergan. Bunday insonparvarlik namunasidan hammamiz har qancha o'rnak olsak arziydi.

FOYDALANILGA ADABIYOTLAR:

Karimov I.A. Biz fidoyi vatanparvarlarga tayanamiz. Xalq so'zi, 1993 yil 19 fevral.

Karimov I.A. Bizdan ozod va obod Vatan qolsin. II-jild; T., O'zbekiston, 1995 y. Karimov I.A. Vatan sajdagoh kabi muqaddasdir. III-jild; T., O'zbekiston, 1996 y. Karimov I.A. Jaloliddin Manguberdi tavalludining 800 yilligiga baqishlangan tantanali marosimda so'zlagan nutqi. Xalq so'zi, 1999 yil 6 noyabr.

Karimov I.A. Milliy istiqlol mafkurasi – xalq e'tiqodi va buyuk kelajakka ishonchdir. T., «O'zbekiston», 2000 y.

Vatan va millat muqaddasdir. T., O'qituvchi, 1996 y. Ibrohimov A., Sul'tonov X., Jo'raev N. Vatan tuyquasi. T., O'zbekiston, 1996 y.

Fevral voqealari. 1999 yil 16 fevral. T., O'zbekiston, 1999 y.